

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 336.012.23

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16734889>

ESG-стратегія розвитку регіону: економічний та фінансовий аспект

Чечетова Наталя Федорівна,

доктор економічних наук, професор,

Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського,

м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-1988-2923>

Лелюк Наталія Євгенівна,

кандидат економічних наук, доцент,

Харківський національний університет міського господарства

ім. О.М. Бекетова, м. Харків, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-8144-7442>

Прийнято: 13.07.2025 | Опубліковано: 31.07.2025

Анотація. Питання перспективного розвитку регіонів не втрачають своєї актуальності, як з теоретичного так і практичного погляду. Останніми роками концепція ESG (Environmental, Social, Governance) стала ключовим фактором у трансформації бізнесу та регіонів в умовах глобальних викликів.

Метою статті є дослідження перспектив сталого розвитку регіону з врахуванням концепції ESG-стратегії, яка може стати рушійною силою як розвитку економіки регіонів так і держави в цілому. **Методологія** дослідження ґрунтується на застосуванні методів системного аналізу (структуризація та систематизація даних, статистичні методи аналізу динаміки, порівняння), а також традиційних для наукового дослідження методів графічного та

табличного аналізу. В дослідженні застосовано методи логічного та історичного аналізу для забезпечення послідовності представлених результатів та кореляції із практикою. **Результати.** Для реалізації поставленої мети в роботі був проведений огляд досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців в сфері сталого розвитку регіонів, розглянуто міжнародний аспект розвитку концепції сталого розвитку та ESG-стратегії. В дослідженні обґрунтовано, що екологічні, економічні та соціальні напрями розвитку регіону формують актуальний порядок денний його сталого розвитку на підставі ESG-стратегії та готовності до викликів сучасності. В роботі визначено, що в системі ESG-стратегії регіону формуються фінанси нової якості – сталі фінанси, які стали новим трендом фінансової політики інвесторів. Також підкреслюється необхідність поширення соціально-відповідального інвестиційного підходу, який передбачає фінансування тільки тих компаній, чия діяльність не завдає шкоди навколишньому середовищу та вирішує економічні проблеми регіонального середовища. Також в роботі обґрунтовано, що для визначення вектору сталого розвитку регіонів та його своєчасного корегування залишається актуальним моніторинг розвитку регіональної соціально-економічної системи на принципах впровадження ESG-стратегії. Досліджено сучасний стан та напрями реалізації ESG-стратегії в Україні та з'ясовано, що для вітчизняного бізнесу впровадження ESG-принципів допоможе йому стати більш стійким, конкурентоспроможним та відповідальним, а для компаній, які прагнуть інтегруватися в глобальну економіку, допоможе співпраці з міжнародними партнерами та забезпечить вихід на ринок ЄС. **Висновок.** Впровадження ESG-стратегії в розвиток регіону матиме позитивний економічний та фінансовий результат. Орієнтація та широка імплементація екологічних, соціальних та управлінських факторів є важливим інструментом для досягнення цілей сталого розвитку регіону, пошуку можливостей екологічного інвестування та залучення іноземних інвестицій. Практична значущість дослідження полягає в обґрунтуванні

економічних інструментів для формування перспективних планів стратегічного розвитку регіону, реалізації його ефективної економічної та фінансової політики з врахуванням ESG-принципів.

Ключові слова: регіональне управління, сталий розвиток регіону, фінанси сталого розвитку, ESG-принципи, інвестиції, моніторинг, зелені інструменти.

ESG strategy for regional development: economic and financial aspects

Natalia Chechetova,

Tavria National University named after V.I. Vernadsky, Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0003-1988-2923>

Natalia Lelyuk,

Kharkiv National University of Urban Economy named after O.M. Beketov,

Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8144-7442>

Abstract. The issue of the prospective development of regions remains highly relevant from both theoretical and practical perspectives. In recent years, the ESG (Environmental, Social, Governance) concept has become a key factor in the transformation of businesses and regions amid global challenges. **The aim of this article** is to explore the prospects for sustainable regional development within the framework of the ESG strategy, which can become a driving force for both regional and national economic growth. The research methodology is based on the use of systems analysis methods (structuring and systematization of data, statistical methods for analyzing dynamics, comparison), as well as traditional scientific research methods, including graphical and tabular analysis. The study also employs methods of logical and historical analysis to ensure consistency of the presented results and their correlation with practical realities. **Results.** To achieve this goal,

the paper provides an overview of domestic and international research on sustainable regional development and considers the global evolution of the sustainable development concept and ESG strategy. The study substantiates that environmental, economic, and social development directions shape the current agenda for sustainable regional development based on the ESG strategy and readiness to face modern challenges. The paper identifies that within the ESG strategy framework, a new quality of finance—sustainable finance—is emerging, which has become a new trend in investor financial policy. It also emphasizes the need to promote a socially responsible investment approach, which implies funding only those companies whose activities do not harm the environment and contribute to solving regional economic issues. Moreover, the study justifies the importance of monitoring the development of regional socio-economic systems based on ESG strategy principles to determine the vector of sustainable development and make timely adjustments. The current state and directions of ESG strategy implementation in Ukraine are also analyzed. It is found that for domestic businesses, the adoption of ESG principles will enhance resilience, competitiveness, and responsibility. For companies aiming to integrate into the global economy, ESG implementation will facilitate cooperation with international partners and entry into the EU market. **Conclusion.** Implementing the ESG strategy in regional development will yield positive economic and financial outcomes. The orientation toward and broad implementation of environmental, social, and governance factors is a crucial tool for achieving regional sustainable development goals, unlocking opportunities for green investment, and attracting foreign capital. The practical significance of the study lies in substantiating economic tools for developing strategic regional development plans and implementing effective economic and financial policies based on ESG principles.

Keywords: regional governance, sustainable regional development, sustainable development finance, ESG principles, investments, monitoring, green instruments.

Постановка проблеми. Проблема дослідження сучасних поглядів на розвиток регіону набуває вагомого значення в умовах глобальної теорії сталого розвитку, яка заснована на взаємодії та взаємозалежності економічної, соціальної та екологічної складових. Традиційні напрями економічного розвитку регіонів мають підлягати суттєвій трансформації. Отже актуальними постають завдання дослідження теоретичних, методичних та прикладних аспектів ESG-стратегії з метою їх впровадження в програми стратегічного розвитку регіонів України, перегляду теоретичних засад управління економікою та фінансами регіону. Попри позитивний міжнародний досвід використання ESG-стратегії та дослідження вітчизняних науковців щодо впровадження ESG-принципів в плани розвитку підприємств, банків, фінансових установ, в той же час на сьогодні наукові дослідження та практика щодо впровадження загальних засад ESG-стратегії в програми сталого розвитку окремих регіонів країни не набули поширення і тому ці питання потребують подальшого теоретичного обґрунтування, формування відповідних методичних та практичних рекомендацій щодо розвитку регіональної економіки та фінансів в умовах реалізації концепції сталого розвитку з врахуванням ESG-принципів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом опубліковано чимало робіт, присвячених тематиці сталого розвитку та ESG-трансформації. Ряд наукових досліджень підтверджує позитивний зв'язок між екологічними факторами та економічним зростанням. Науковці N. Stern, W. Nordhaus, M. Jacobs, C. Lehmann, O. Delbard, S. Lange обґрунтовують концепцію «зеленого зростання» і вказують на те, що країни, які ефективно використовують природні ресурси та реалізують екологічні політики, досягають більш високих показників економічного зростання [1-4]. Колективи авторів M. Cracolici, M. Cuffaro, P. Nijkamp, S. Stern, A. Wares, S. Orzell аналізують соціальні показники національних економік і роблять висновок, що країни з розвиненою соціальною інфраструктурою та високим рівнем

соціальної відповідальності показують вищі результати економічного зростання [5-6]. У своїх дослідженнях Alam M.R., Kitenge E., Bedane V. довели позитивний вплив застосування ESG-стратегії на макроекономічні показники розвитку країни [7]. Слід зазначити, що проблема сталого економічного розвитку, в тому числі сталого розвитку регіонів, давно є предметом досліджень вітчизняних вчених і з цієї проблеми опублікована численна низка наукових праць. Так свого часу В. І. Вернадський встановив взаємозв'язок у системі «людина – природа» [8]. Дослідження сучасних науковців, таких як Панчишина Т. В., Вдовин М. Л., Порудєєва Т.В. та інш. присвячені питанням становлення концептуальних основ сталого розвитку регіонів, аналізу компонентів їх сталого розвитку [9,10]. Останніми роками значна частина наукових досліджень присвячена впровадженню ESG-принципів в діяльність підприємств, банків, фінансових установ. Зокрема в своїх роботах Дяковський Д. А., Гречко А.В., Кавтиш О.П., Корогодова О.О. розглядають ESG-принципи, як ключовий чинник залучення фінансових ресурсів у процесі реалізації міжнародних проектів [11,12]. Дослідження Бондаренко Л.П., Костюченко В. М., Пащенко І. О., Саковець І. С., Яцишиної К. присвячені впровадженню ESG-стандартів та формування відкритої звітності підприємств, які прагнуть інтегруватися в європейський ринок та співпрацювати з міжнародними партнерами [13,14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри велику кількість наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців присвячених теоретико-методологічному обґрунтуванню сталого розвитку регіонів, залишається актуальною потреба в дослідженні саме сучасних тенденцій їх сталого розвитку. Зокрема, в досліджуваних наукових роботах надається визначення ESG, аналізується ESG як концепція сталого розвитку саме країн, а також обґрунтовується необхідність впровадження ESG-принципів в роботу підприємств, які стають важливим інструментом для залучення інвестицій. Однак досі залишаються недостатньо розкритими

питання щодо впровадження ESG-принципів в розробку стратегії розвитку регіонів та дослідження їх впливу на розвиток економіки та формування фінансового потенціалу регіону.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сучасних поглядів розвитку регіону в рамках концепції сталого розвитку, систематизація уявлень про ESG-стратегію, стійкі фінанси у контексті сталого розвитку регіону, значущість ESG-принципів в інвестиційних рішеннях, аналіз найбільш значущих аспектів, що характеризують вплив ESG на економічний розвиток регіону.

Для досягнення цієї мети сформульовано наступні завдання:

- провести огляд наукових досліджень в галузі оцінки сталого розвитку регіонів;
- розглянути міжнародний аспект розвитку концепції ESG-стратегії;
- оцінити сучасний стан та напрями реалізації ESG-стратегії в Україні;
- дослідити інструменти стійкого розвитку регіонів, зокрема концепцію стійких фінансів.

Виклад основного матеріалу. Питання перспективного розвитку регіонів і на сьогодні не втрачають своєї актуальності. Адже регіональна політика виступає індикатором, який дозволяє оцінити якість та рівень життя населення, як в цілому в країні, так і на її окремих територіях.

Сталий розвиток – це глобальна політико-економічна концепція економічного розвитку країн та регіонів, яка прийшла на зміну концепцій «Розвиток без руйнувань» 70-х років та «Екорозвитку» періоду 80-х років. У доповіді Міжнародної комісії з навколишнього середовища та розвитку Організації Об'єднаних Націй «Наше спільне майбутнє», яка була опублікована у 1987 році та відомій як «Доповідь Брундтланд», було сформульовано сучасне поняття людського розвитку: «Сталий розвиток є розвитком, який задовольняє потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь також задовольняти свої потреби» [15]. Саме

там було запропоновано доповнити та замінити традиційні макроекономічні показники та запровадити моніторинг динаміки показників сталого розвитку. ESG-стратегія з'явилася у рамках концепції сталого розвитку і на сьогодні займає одне з перших місць при реалізації національної політики держави.

Слід зауважити, що в теорії та методології регіональної економіки нині відбулося істотне зближення понять «сталий розвиток» і «ESG-стратегія», у зв'язку з чим нині їх уже сприймають як синонімічні терміни, хоча раніше сталий розвиток мав на увазі загальну концепцію або філософію регіонального управління, а ESG трактували у вузькому плані та сприймали його як інструментарій досягнення сталого розвитку. Натомість концепція сталого розвитку та ESG-стратегія мають загальну мету - дбати про стійкий розвиток людства у довгостроковій перспективі, виділяючи першочергові екологічні та соціальні аспекти розвитку.

Теоретична основа ESG-стратегії спирається на різні точки зору та теорії з різних галузей, включаючи економіку, фінанси, менеджмент. Концепція екологічних, соціальних та управлінських факторів (ESG) стає все більш поширеною у світі завдяки своєму потенціалу щодо сприяння сталого розвитку. По суті сталий розвиток прагне збалансувати економічні, соціальні та екологічні проблеми, щоб забезпечити краще майбутнє для всього людства. Тому альтернативи сталому розвитку для тих країн і регіонів, які прагнуть зберегти свої позиції на світовій (або локальній) арені, на даний час не існує, а основне завдання при досягненні цілей сталого розвитку (ESG) полягає в пошуку ефективних механізмів та інструментів такого розвитку.

Одним із трендів останніх років стали ESG-принципи, під якими, як правило, розуміють сталий розвиток в цілому, що базується на відповідальному ставленні до навколишнього середовища (E – Environment), високої соціальної відповідальності (S – Social), високій якості управління (G – Governance) (табл. 1).

Таблиця 1

ESG принципи – сутність та завдання щодо їх виконання

ESG принципи	Сутність принципів	Завдання щодо їх дотримання
Е- екологічні (Environment)	•Зміна клімату • Управління водними ресурсами • Викиди, відходи та використання ресурсів • Біо різноманіття та земельні ресурси • Екологічна відповідність	Готовність до дотримання пріоритетів збереження природних багатства поступаючись меті отримання додаткового прибутку
S – соціальні (Social)	• Права людини • Інклюзія • Гендерна рівність • Якість життя • Трудові відносини та інвестиції в людський капітал	Зобов'язання брати соціальну відповідальність, безпеку, здоров'я, культуру та освіту
G – управлінські (Governance)	• Стратегічне управління регіоном з цілями сталого розвитку •Управління економічними, інвестиційними та фінансовими ризиками •Протидія корупції та ділова етика •Доступність та відкриття інформації • Взаємодія громадянами	Врахування принципів стійкого розвитку в стратегічному плануванні, конструктивні відносини з усіма стейкхолдерами регіону, протидія корупції, боротьба з кліматичними змінами, створення сприятливого інвестиційного клімату в регіоні тощо.

Джерело: узагальнено авторами

Екологічний компонент ESG-стратегії розвитку регіонів пов'язаний зі створенням довкілля, спрямованого на охорону, відновлення та раціональне використання природних ресурсів.

Соціальний компонент ESG-стратегії розвитку регіонів пов'язаний із забезпеченням якості життя людини, яке має забезпечуватися якісним середовищем, що включає високий рівень організації культури, побуту, дозвілля, умов праці. Управлінський компонент ESG-стратегії розвитку регіонів пов'язаний із якісним розв'язанням управлінських завдань, що позитивно позначається на стані довкілля та якості життя населення та в цілому на економічному розвитку регіону. Водночас тільки за умови високої

якості та ефективності управління соціальні та екологічні проекти можуть бути успішно реалізовані.

Зазначені ключові принципи ESG-стратегії - екологічні, соціальні та управлінські - дають змогу ранжувати регіони за їх внесок у сталий розвиток. ESG ранжування територій дозволяє формувати образи ділової та соціальної конкурентоспроможності для реалізації програм і залучення інвестицій. Крім того, ESG-оцінка розвитку регіону сприяє ефективному досягненню сімнадцяти цілей сталого розвитку, які визначені Організацією Об'єднаних Націй. Згідно з цими принципами, управління територіями має здійснюватися відповідно до принципів сталого розвитку. На їх основі можна оцінити діяльність регіональної влади в соціальній, екологічній сфері, а також у сфері регіонального управління. Економічне зростання слугує значущим індикатором розвитку економіки кожної країни та окремого регіону. Адже що вищий рівень доходів в окремо взятій країні, то вищою є тривалість здорового життя, рівень освіти та турботи про екологію тощо (табл.2).

Таблиця 2

Рейтинг країн світу з найвищим рівнем валового внутрішнього продукту за 2024 рік

№	Країна	Загальний ВВП (млрд \$)	ВВП на душу населення (тис. \$)
1	США	27 974	83,06
2	Китай	18 566	13,16
3	Німеччина	4 730	56,04
4	Японія	4 291	34,55
5	Індія	4 112	2,85
6	Великобританія	3 592	52,43
7	Франція	3 182	48,22
8	Італія	2 280	38,93
9	Бразилія	2 272	11,03
10	Канада	2 242	55,53

Джерело: складено авторами на основі даних [16]

Реалізація програм сталого розвитку саме регіонів є завданням органів влади територіального рівня з наступних причин. По-перше, реалізацію завдань сталого розвитку в окремому регіоні можна досягнути скоріше, ніж в цілому по країні. До того ж на регіональному рівні ці завдання враховуватимуть особливості економічного розвитку саме цієї території, що дозволить досягнути певних локальних цільових показників сталого розвитку. Тому важливо стежити за динамікою сталого розвитку території, щоб своєчасно приймати рішення та вносити корективи до планів подальшого сталого розвитку. Крім того, при реалізації стратегії сталого розвитку країни використання тільки загальнонаціональних показників можуть не повною мірою враховуватися особливості кожного регіону.

У зв'язку з тим, що розвиток регіону є складним і багатоаспектним процесом, який охоплює широке коло стейкхолдерів, що мають різні інтереси, силу впливу, то, відповідно, існують певні проблеми щодо впровадження регіональної ESG-стратегії. Під час розробки цілей, завдань і напрямів реалізації ESG-стратегії необхідно виявити області дотику інтересів стейкхолдерів. Стейкхолдери території насамперед зацікавлені в тому, щоб їх ключові та законні інтереси були належним чином враховані в стратегічних планах розвитку регіону. В даний час не існує усталеної міжнародної практики в регулюванні таких питань в ESG- стратегії. Вона не тільки різноманітна, але й перебуває у постійному розвитку. Всі стейкхолдери адаптуються до мінливих умов «на ходу», одночасно вносячи свій внесок у зміну поточних практик. Так, головними учасниками реалізації ESG-стратегії на території регіону є господарюючі суб'єкти (бізнес-спільнота). Бізнес-спільнота бере участь у розв'язанні практично всіх ключових завдань розроблення стратегії регіону, адже є основним інститутом формування економічного потенціалу, провідником інновацій і постачальником інвестицій в економіку. Натомість, з іншого боку бізнес-спільнота є джерелом забруднення довкілля. При врахуванні інтересів бізнес-спільноти необхідно виходити з того, що їх

головний інтерес полягає, насамперед, у тому, щоб вкладений капітал якнайшвидше приніс якомога більший прибуток. Відповідно головний інтерес бізнес-спільноти вступає в протиріччя з реалізацією соціальних та екологічних інтересів регіону, оскільки передбачає значні витрати на розв'язання цих проблем регіону. В той же час залучення бізнесу до реалізації соціальних та екологічних інтересів регіону матиме наслідком зростання його репутаційного потенціалу, що, безумовно, покращить умови ведення бізнесу в регіоні. Нова парадигма сталого розвитку налаштована на перехід від турботи про отримання прибутку, як першочергової мети бізнесу, до піклування про максимальну гармонізацію інтересів бізнесу та суспільства в цілому.

Населення також є учасником реалізації ESG-стратегії на території регіону оскільки генеральною метою сталого розвитку будь-якого регіону є підвищення рівня та якості життя. Соціально-економічний розвиток муніципального утворення характеризується такими групами показників: доходи, охорона здоров'я, освіта, навколишнє середовище, культура, свобода особистості, безпека тощо. Таким чином, шляхом реалізації стратегії сталого розвитку у населення, відповідно до піраміди А. Маслоу, повинні задовольнятися фізіологічні потреби, потреби в безпеці, потреби в повазі та потреби в самореалізації, що відповідає ESG-принципам.

Відповідальність за сталий розвиток регіонів покладено на регіональну владу, яка є особливим стейкхолдером, яка володіє владними повноваженнями та відповідальна за кінцевий результат реалізації ESG-стратегії регіону. Для влади важливість ESG-стратегії визначається тим, що збільшується привабливість регіону за рахунок створення, по-перше, гідних умов життя для людей з урахуванням якості середовища проживання та задоволення потреб у матеріальних благах і соціальних послугах. По-друге, створення сприятливого середовища для діяльності підприємців усіх форм власності, що посилює економічну та фінансову базу регіону. Крім того, досягнення цілей у рамках реалізації стратегії має забезпечувати відтворення та ефективне використання

місцевих ресурсів, до яких відносяться природні та трудові ресурси, інфраструктура та бюджетні кошти муніципальних утворень. Однак, досягнення цих цілей все ж таки залежить від єдності інтересів органів влади, бізнес-спільноти та населення.

Необхідною умовою ефективного управління сталим розвитком на рівні регіонів є наявність інструментів оцінки та моніторингу впровадження ESG-принципів. Натомість, незважаючи на популярність у світі цієї концепції до цього часу не існує єдиного міжнародного стандарту та відповідних нормативів оцінки впровадження ESG-принципів як в практику підприємств так і регіонів. Водночас існує ціла мережа ініціативних фондів та агентств, які надають рекомендації щодо ESG-звітності та оцінки, які зазвичай є суб'єктивними і можуть залежати від точки зору інвестора чи аналітика авторитетних рейтингових агентств. Утім можна виділити кілька ключових стандартів та методологій для звітності зі сталого розвитку, які на даний момент користуються найбільшим авторитетом та популярністю серед інвестиційної спільноти: стандарти Глобальної ініціативи зі звітності (GRI), стандарти Ради зі стандартів бухгалтерського обліку в галузі сталого розвитку (SASB) та рекомендації Цільової групи з питань розкриття фінансової інформації. Зокрема, Європейська служба з фінансових ринків (ESMA) щорічно готує звітність - «Стратегія зі стійких фінансів» [17]. Особливої уваги заслуговують дослідження в цій царині таких компаній як ISS ESG (Institutional Shareholder Services), ESG-рейтинги Moody's, MSCI та S&P Global; ESG scores (Bloomberg); Fitch Climate Vulnerability Scores (Fitch Ratings); FTSE Russell's ESG Ratings та деякі інші [18].

Світова практика реалізації цілей сталого розвитку демонструє різні темпи та успіхи в їх досягненні. Було розроблено спеціальний Індекс прогресу за цілями сталого розвитку (SDG Index - Sustainable Development Goals Index), що дає змогу визначити стан країн-учасниць щодо досягнення цілей сталого розвитку. Так, найбільші успіхи демонструють Данія, Швеція, Фінляндія,

Нідерланди, Португалія, які лідирують у розв'язанні проблем зниження фінансової нерівності, забезпечення доступу до недорогих сталих джерел енергії та якісної освіти, охорони здоров'я тощо. Водночас поки що жодна з країн світу не може продемонструвати досягнення всіх сімнадцяти цілей сталого розвитку (табл. 3).

Таблиця 3

Індекс сталого розвитку суспільства

№	Країна	Індекс благополуччя людини	Індекс екологічного благополуччя	Індекс економіко-економічного благополуччя
1	Фінляндія	9.0	4.3	5.0
2	Нідерланди	8.9	3.0	6.0
3	Португалія	8.9	4.4	4.3
4	Данія	8.8	4.7	8.0
5	Естонія	8.8	3.9	8.2
6	Литва	8.8	5.1	7.0
7	Словенія	8.8	5.2	5.0
8	Іспанія	8.8	4.0	3.9
9	Бельгія	8.7	3.5	5.0
10	Німеччина	8.7	3.1	8.1
11	Ісландія	8.7	6.5	5.5
12	Японія	8.7	2.6	3.8
13	Латвія	8.7	5.1	6.9
14	Норвегія	8.7	4.0	5.3
15	Швеція	8.7	4.9	8.0
16	Австрія	8.6	4.5	5.4
	....	...	...	...
154	Демократична Республіка Конго	2.5	3.4	2.0

Джерело: складено авторами на основі даних [19]

Одним із напрямків реалізації в регіонах ESG-стратегії є поява нових фінансових інструментів, які тісно пов'язані екологією, соціальними цілями, або зі стійкістю розвитку суспільства загалом, а саме стійких фінансів. Практичний розвиток стійких фінансів йде набагато швидше за реалізацію стратегії сталого розвитку. Основна причина – різке зростання попиту з боку приватних інвесторів на інструменти стійких фінансів, що призвело до

суттєвого збільшення відповідних інвестиційних портфелів. Ще у другій половині минулого сторіччя західні інвестори стали звертати увагу не тільки на прибутковність компаній, але й на рівень їх екологічної та соціальної відповідальності. Тобто набув поширення так званий соціально-відповідальний інвестиційний підхід, який передбачає, що фінансувати необхідно тільки ті компанії, чия діяльність не завдає шкоди навколишньому середовищу та вирішує проблеми суспільства. Тим самим було закладено необхідність визначення інвестиційних проектів з позиції не лише фінансової спроможності, а й позитивних ефектів для суспільства та навколишнього середовища. За оцінками обсяг стійких інвестиційних активів (капіталу відповідального інвестування) щорічно збільшується і за 2016–2020 роки він виріс на 55% та досяг 35,3 трлн. дол. [17]. Концепція стійких фінансів прямо пов'язана з концепцією сталого розвитку і, більше того, позиціонується як один з інструментів досягнення цілей сталого розвитку. Під інструментами стійких фінансів найчастіше розуміють «зелені інструменти» («green instruments»), зокрема «зелені облігації», «зелені кредити», «блакитні облігації» «соціальні облігації». У світовій практиці фінансування екологічних та соціальних проектів за рахунок стійких фінансів стало широко поширюватись. За оцінками Moody's, світовий випуск стійких фінансових інструментів у 2021 році досяг 992 млрд. дол.[17]. Як уже зазначалося, традиційні фінанси фокусуються на фінансовій віддачі - отриманні фінансового прибутку. Навпаки, стійкі фінанси враховують фінансові, соціальні та екологічні вигоди у їхній єдності, коли пріоритетного значення набувають морально-етичні цінності та духовний розвиток особистості, економічна ефективність перестає виступати ключовим критерієм оцінки доцільності інвестицій.

В Україні цей тренд тільки почав формуватися і дещо відстає від низки країн у плані впровадження принципів стійких фінансів у практику функціонування свого фінансового ринку, а тенденції ESG-інвестування є

новими для вітчизняного бізнесу, особливо на регіональному рівні. Наслідками цього можуть стати значні фінансові втрати підприємств, які постачають свою продукцію на ринки країн, що активно впроваджують принципи сталого розвитку, а також можливе подальше скорочення обсягу інвестицій, які залучають на світових ринках, де активно впроваджуються принципи стійких фінансів.

Для вітчизняного бізнесу та регіонів ESG-трансформація важлива і під час повномасштабної війни, адже впровадження ESG-принципів допоможе українському бізнесу стати більш стійким, конкурентоспроможним та відповідальним. Так, наприклад, у 2024 році UKRSIBBANK BNP Paribas Group запустив програму «Стале фінансування», аби підтримати середній та малий бізнес. За її умовами, наші клієнти, які віддають перевагу проектам та ініціативам, що сприяють охороні довкілля, соціальній відповідальності та високим стандартам корпоративного управління, можуть отримати знижку на 1% від базової відсоткової ставки, діючої на момент оформлення кредитної угоди, та 0% комісії банку. Цільове використання кредитних коштів повинно відповідати принципам ESG. У банку є понад 20 цілей та ключових напрямів сталої економіки, які він фінансує, зокрема це відновлювальна енергія, покращення енергоефективності, зменшення викидів CO₂, екологічно чисті перевезення, циркулярна економіка, стале водокористування тощо [20]. Крім того, один з найбільших інвестиційних гігантів світу BlackRock бере участь у створенні інвестиційного фонду для відновлення економіки України, метою якого буде залучення приватного та публічного капіталу для реалізації масштабних бізнес-проектів. Водночас BlackRock оцінює співпрацю з клієнтами та акціонерами крізь призму екологічних, соціальних та управлінських практик і політик. Отже, подальше покращення інвестиційного клімату в Україні повинне відбуватися в системі координат сталого розвитку та ESG-принципів [21].

Концепція ESG-стратегії продовжує розвиватися та набирати популярності у світовій економіці. Водночас очікується і подальше посилення вимог до обліку факторів ESG у діяльності компаній з боку інвесторів, регуляторів та громадськості. Крім того, в деяких країнах вже ухвалюються законодавчі акти, які зобов'язують компанії розкривати інформацію щодо своєї діяльності з урахуванням ESG-факторів, що стає новим напрямком в оцінці діяльності компанії. Для успішного впровадження ESG-стратегії потрібна проактивна політика держави. На даний момент за відсутності єдиних міжнародних стандартів та вимог в кожній країні проходить її інституціоналізація на національному та регіональному рівні. В Україні певні заходи щодо впровадження принципів сталого розвитку було визначено Державною стратегією регіонального розвитку України на 2021-2027 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 5.08.2020 р. № 695), яка розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року [22]. Водночас враховуючи військову агресію цілі стратегії були скореговані. У жовтні 2024 року Кабмін схвалив Стратегію гармонізації української звітності з ESRS (звітність зі сталого розвитку (sustainability reporting), щодо комплексної інформації підприємства про його екологічні, соціальні та управлінські (ESG) впливи та ризики) [23]. Для українських компаній, які прагнуть інтегруватися в глобальну економіку, впровадження ESG-стандартів є стратегічною необхідністю, оскільки не впровадження ESG-принципів стримуватиме залучення інвестицій і, відповідно, співпрацю з міжнародними партнерами або вихід на ринок ЄС. Післявоєнне відновлення України також потребуватиме міжнародних інвестицій, а для інвесторів, які зайдуть в країну, діяльність вітчизняного бізнесу має бути прогнозована та відповідати міжнародним вимогам. Зрештою, від впровадження ESG-принципів збільшиться й інвестиційна привабливість самого бізнесу. Тож після війни на інвестиції зможуть розраховувати лише ті компанії та регіони, які

закладатимуть ESG-принципи у свою діяльність і звітуватимуть про досягнуті результати перед суспільством.

Дослідження стратегій регіонального розвитку у контексті ESG-стратегії виявило певні обмеження щодо її впровадження в регіонах, а саме: відсутність розробленої методології, яка б дозволяла визначати цілі та завдання розвитку економіки регіону з позиції ESG-принципів; методики ESG-оцінки та відсутність єдиних ESG-індикаторів (статистичних показників, індексів тощо) щодо досягнення стратегічних пріоритетів сталого розвитку; наявність ризиків впровадження стратегії у зв'язку з недостатньою ESG грамотністю. Всі ці завдання є перспективою для наукового та практичного обґрунтування.

Висновки. Проведене дослідження дає можливість зробити низку висновків:

парадигма глобальної економіки зумовлена кліматичним порядком денним, цілями сталого розвитку та ESG-принципами, а ESG-стратегія - це не просто тенденція, а необхідний крок до досягнення сталого розвитку суспільства;

ESG-стратегія регіону - це інструмент сталого розвитку регіонів в екологічній, соціальній та управлінських сферах і на її основі органи місцевої влади зможуть актуалізувати свої плани та прогнози соціально-економічного розвитку відповідно до ESG-принципів;

питання залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів для повоєнної відбудови регіональної економіки значною мірою залежить від як найскорішого впровадження бізнесом ESG-принципів в формування його бізнес-стратегії, оскільки це сприятиме підвищенню довіри до бізнесу з боку інвестиційних партнерів;

подальша інтеграція економіки України у світову глобальну економіку та побудова міжнародних відносин з численних економічних питань, вимагатиме неминучим дослідження стійких фінансових інструментів,

зокрема, таких як «зелені» облігації, а їх впровадження має стати додатковим ресурсом для регіональних інвестиційних проєктів;

стійке, збалансоване економічне зростання регіону можливе за умови поєднання екосистемного підходу до управління ресурсами регіону, а також розширення участі бізнесу у вирішенні соціальних та екологічних завдань, що в перспективі сприятиме підвищенню якості життя населення регіону, залученню інвестицій у регіони в довгостроковому періоді та формуванні стабільного фінансового потенціалу регіону;

впровадження ESG-рейтингів регіонів для оцінки ефективності впровадження ESG-стратегії сприятиме підвищенню прозорості її впровадження та інвестиційної привабливості регіонів, адже регіони з високими ESG-показниками зможуть залучати більше інвестицій, що, безумовно, сприятиме сталому розвитку регіону.

Усе зазначене певною мірою сприятиме підвищенню якості життя в регіоні, залученню інвестицій у регіони в довгостроковому періоді та формувати сталу економічну політику регіону.

Список використаних джерел

1. Stern N. The economics of climate change: the Stern review. – Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
2. Nordhaus W. A question of balance: weighing the options on global warming policies. London: Yale University Press, 2008. 256 p.
3. Jacobs M. Green growth // The handbook of global climate and environment policy / Ed. by R. Falkner. New York: Wiley, 2013. P. 197–214.
4. Lehmann C., Delbard O., Lange S. Green growth, a-growth or degrowth? Investigating the attitudes of environmental protection specialists at the German Environment Agency // *Journal of Cleaner Production*. 2022. V. 336. 130306. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2021.130306>.

5. Cracolici M., Cuffaro M., Nijkamp P. The measurement of economic, social and environmental performance of countries: a novel approach // *Social Indicators Research*. 2010. V. 95 (2). P. 339–356. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9464-3>
6. Stern S., Wares A., Orzell S. Social Progress Index 2015, Methodological Report. 2015. 40 p.
7. Alam M.R., Kitenge E., Bedane B. Government effectiveness and economic growth // *Economics Bulletin*. 2017. V. 37 (1). P. 222–227.
8. Володимир Іванович Вернадський і Україна. Т. 1; кн. 1: Науково-організаційна діяльність (1918- 1921) / Нац. акад. наук України, Коміс. з наук. спадщини акад. В. І. Вернадського, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т історії України; голова ред. кол. О. С. Онищенко; ред.: Л. А. Дубровіна, А. Г. Загородній; авт. передм.: О. С. Онищенко, В. А. Смолій, Л. А. Дубровіна; уклад.: О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, Н. М. Зубкова. К., 2011. 699 с.
9. Панчишин Т.В., Вдовин М.Л. Компоненти сталого розвитку територіальних громад та регіонів в умовах суспільно-політичних викликів. *Економіка та суспільство*. Випуск 50. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2379/2300> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-23> (дата звернення 25.06.2025)
10. Порудєєва Т.В. Концепція сталого розвитку. *Приазовський економічний вісник*. Випуск 6 (11). 2018. с. 356-359 URL: http://www.pev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/65.pdf (дата звернення 20.06.2025)
11. Дяковський Д. А. ESG-інвестування у відбудову економіки України: перспективи, переваги і слабкі сторони. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*, 9(1). 2024, С.40–45. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ba6cdb4c-3216-4c10-bc35-fca419ccafad/content>. DOI: 10.18523/2519-4739.2024.9.1.40-45 (дата звернення 20.05.2025)

12. Гречко А.В., Кавтиш О.П., Когородова О.О. ESG-практики як передумова ефективного управління міжнародними проектами підприємств. *Бізнес-Інформ*. № 8. 2024. С.294-302. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-8_0-pages-293_302.pdf
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-8-293-302> (дата звернення 25.05.2025)

13. Костюченко В. М., Пащенко І. О. Саковець І. С. Принципи ESG і цілі сталого розвитку: обліковий аспект. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. № 27. 2023. С. 117-123. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/1219>
DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.05.2023.012> (дата звернення 25.05.2025)

14. Яцишина К., Яцишин Т. Оцінка готовності України до врахування ESG-факторів при плануванні бізнес-стратегій. *Вісник Хмельницького національного університету*. Серія: Економічні науки. Том 332, № 4. 2024. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/214>
DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332> (дата звернення 20.06.2025)

15. Report of the World Commission on Environment and Development. URL: <https://www.un.org/documents/ga/res/42/ares42-187.htm>
(дата звернення 02.06.2025)

16. World Bank: Gross Domestic Product 2024. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> (дата звернення 02.06.2025)

17. Guidelines on enforcement of financial information. ESMA document. URL: <https://www.esma.europa.eu/document/guidelines-enforcement-financial-information-1> (дата звернення 02.06.2025)

18. ESG Rating and indexes. URL: <https://www.gruppouiren.it/en/sustainability/sustainability-governance/ESG-rating-and-indexes.html> (дата звернення 02.06.2025)

19. Global Financial Stability Report: Lower for Longer. Washington, IMF. 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/GFSR> (дата звернення 02.06.2025)

20. ESG-рейтинги: чи актуальні для українських компаній? URL: <https://ibuhgalter.net/ru/material/1298/25905> (дата звернення 02.06.2025)

21. Чому ESG-трансформація українського бізнесу важлива під час повномасштабної війни і як отримати фінансування на такі проекти. *Forbes.ua*. URL: <https://forbes.ua/company/chomu-esg-transformatsiya-ukrainskogo-biznesu-vazhliva-pid-chas-povnomasshtabnoi-viyni-i-yak-otrimati-finansuvannya-na-taki-proekti-poradi-ukrsibbank-bnp-paribas-group-22042024-20652> (дата звернення 20.06.2025)

22. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Постанова Кабінету Міністрів України № 695 від 5.08.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.06.2025)

23. Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.10.2024 р. № 1015-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-p#Text> (дата звернення 20.06.2025)